

DOI: 10.15407/kraieznavstvo2024.02.167
УДК 001.89-051Кузнець:94(477.46)(045)

Ольга Барвінок (м. Умань)

кандидат історичних наук

Німецький історичний інститут у Варшаві

E-mail: o.v.Barvinok@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2864-7805>

Ігор Кривошея (м. Умань)

кандидат історичних наук, професор

в.о. завідувача кафедри всесвітньої історії

та методик навчання Уманського державного

педагогічного університету імені Павла Тичини

E-mail: igorkryvosheia@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1429-8293>

Краєзнавчі пріоритети наукової школи професорки Тетяни Кузнець

У статті зазначається, що наукова школа в ідеалі – це колективний ієрархічний організований розум, що концентрує досвід декількох поколінь. На практиці вона уособлює найяскравіший прояв колективної форми творчості під безпосереднім ідейним і практичним керівництвом лідера-фундатора – визнаного ученого й вчителя, який живить цей колектив науковими ідеями й визначає зміст і методи наукових досліджень.

Саме такі характеристики притаманні науковій школі Почесного краєзнавця України, доктора історичних наук, професора Тетяни Кузнець «Регіональні проблеми української історії», яка посідає одне з чільних місць у багатій на традиції понад 90-літній історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. За роки функціонування наукової школи професора Тетяни Кузнець у десятків здібних студентів та магістрантів сформовано інтерес до наукової діяльності. Захищені дисертації та опубліковані наукові праці є і результатом наукових досліджень і, водночас, показником наукової зрілості вчених, які розпочинали свій шлях у науку під керівництвом професора Тетяни Кузнець. Це переконливо свідчить, що у соціокультурному та інтелектуальному вимірах сучасної історичної науки наукова школа «Регіональні проблеми української історії» займає важливе місце і є добре знаною в Україні.

***Ключові слова:** наукова школа, Тетяна Кузнець, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, регіональна історія, Уманщина.*

Olga Barvinok (Uman)

candidate of historical sciences

German Historical Institute in Warsaw

E-mail: o.v.Barvinok@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2864-7805>

Ihor KRYVOSHEIA (Uman)

candidate of historical sciences, professor

Acting Head of the Department of World History

and teaching methods of the Uman State University

Pavlo Tychyna Pedagogical University

E-mail: igorkryvosheia@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1429-8293>

Regional studies priorities of the scientific School Professor Tetyana Kuznets

Ideally, a scientific school is a collective, hierarchically organized mind that concentrates the experience of several generations. In practice, it personifies the brightest manifestation of the collective form of creativity under the direct ideological and practical leadership of a founding leader—a recognized scientist and teacher who nourishes this collective with scientific ideas and determines the content and methods of scientific research.

These characteristics are inherent in the scientific school of the Honored Local Historian of Ukraine, Doctor of Historical Sciences, Professor Tetiana Kuznets – «Regional Problems of Ukrainian History», which holds a prominent place in the rich traditions of the 90-year history of the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. Over the years of the functioning of Professor Tetiana Kuznets' scientific school, dozens of talented students and graduate students have developed an interest in scientific activity. The defended dissertations and published scientific works are both the result of scientific research and an indicator of the scientific maturity of scholars who began their path in science under the guidance of Professor Tetiana Kuznets. This convincingly demonstrates that in the socio-cultural and intellectual dimensions of modern historical science, the scientific school "Regional Problems of Ukrainian History" occupies an important place and is well-known in Ukraine.

Key words: *scientific school, Tetiana Kuznets, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, regional history, Uman region.*

Попри широкий доступ до наукової інформації і значні можливості для освіти, становлення вченого рідко відбувається поза межами наукової школи. Фактичний потік інформації настільки великий, що одній людині не до снаги опанувати її самостійно. Це завдання виконує наукова школа, що є неформальною творчою співдружністю у межах будь-якого наукового напрямку висококваліфікованих дослідників, об'єднаних своєрідною схожістю – однаковими підходами до розв'язання проблеми, стилем роботи, векторами мислення, ідеями й методами їх реалізації.

Саме такі характеристики притаманні науковій школі Почесного краєзнавця України, доктора історичних наук, професора Тетяни Володимирівни Кузнець «Регіональні проблеми української історії», яка посідає одне з чільних місць у багатій на традиції 90-літній історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Перед тим, як характеризувати особливості наукової школи Тетяни Кузнець та її багаторічні напрацювання, видається цілком слушним ознайомитися з віхами життєвого шляху очільниці цього науково-творчого осередку. Народилася вона 25

лютого 1961 року на овіяній історичною славою подільській (а колись древлянській) землі у селі Сальниця Хмільницького району Вінницької області. З дитинства увібрали у себе любов до рідного краю і України. Прагнучи всебічно пізнати минуле свого народу, ніколи не полишала захоплення історією.

Духовним і моральним стержнем родини була бабуся – Ніна Яківна, учитель від Бога і за освітою, вона не тільки гуртувала і плекала родинні традиції, а й виховала не одне покоління односельчан, які пошановують її світлу пам'ять і дотепер. Широта її світогляду, енциклопедичність знань та педагогічний талант завжди були взірцем для наслідування для внуки Тетяни, яка в усьому хотіла бути схожою на бабусю.

Тож цілком логічно, що, закінчивши середню школу із золотою медаллю, Тетяна вступила до Вінницького педагогічного інституту на історичний факультет. Навчання давалося легко, адже мала чудову пам'ять і багато читала. Розпочавши у 1982 році учительську діяльність у Юрківській середній школі Уманського району, поринула у освітянські будні, водночас відчуваючи потребу займатися не тільки

**Студентська
молодість.
Історичний факультет
Вінницького
державного педагогічного
інституту.
Початок 1980-х рр.**

педагогічною, а й науковою роботою.

У лютому 1987 р. Т. В. Кузнець перейшла на викладацьку роботу до Уманського педагогічного інституту. А потім були аспірантура в Київському університеті ім. Т. Г. Шевченка, захист у 1991 році кандидатської дисертації, а в 2013 році – докторської. Очолювала кафедру історії України, була деканом історичного факультету¹.

Впродовж усього періоду роботи в Уманському державному педагогічному університеті у широкому колі наукових уподобань Тетяни Володимирівни особливе місце посідала регіональна історія, дослідження історії багаті своєю минувшиною Уманщини. Широкі можливості для всебічного вивчення краю відкрилися у 2005 році, коли в університеті було відроджено історичний факультет як окрему структуру. А вже у 2007 році почала функціонувати створена за її активної участі науково-дослідна лабораторія «Історичне краєзнавство Уманщини»², яка згуртувала навколо себе викладачів і студентів небайдужих до історії рідного краю і заклала підвалини наукової школи історико-краєзнавчого спрямування на чолі з професоркою Т. В. Кузнець. Наступним важливим етапом становлення цієї школи стало заснування власного періодичного органу – збірника наукових праць «Уманська старовина», зареєстрованого у жовтні 2015 року як всеукраїнське наукове видання, а у червні 2024 р. його як науковий журнал включено до наукових видань категорії «Б».

Науково-організаційним підґрунтям наукової школи Т. В. Кузнець стала аспірантура зі спеціальності 07.00.01 Історія України, яка діє в університеті з 1992 року.

За відносно не довгий період діяльності наукової школи когорта талановитих дослідників сформувала творче наукове середовище, а тематика їхніх наукових досліджень має визнане місце у сучасній вітчизняній науці. Дослідницька робота реалізується у конкретних темах регіональної історії. Зокрема, д.і.н., професорка Кривошея Ір. І. досліджує тему неурядової старшини Гетьманщини; к.і.н., професор Кривошея І. І. – історію шляхетських родів і родину Потоцьких; к.і.н., доцентка Голобородько В. М. – історію української культури; к.і.н., доцент Бодров Ю. І. – історію козацтва на Уманщині XVII–XVIII ст.; к.і.н., викладач Янчук М. М. – освіту на Уманщині XIX – початку XX ст.; к.і.н., доцентка Тацієнко Н. Л. – селянство Уманського повіту XIX – початку XX ст.; к.і.н., доцент Тацієнко В. С. – повсякденне життя православного духовенства; к.і.н.: викладачка Мельник І. В. – єврейське населення Уманщини XIX – початок XX ст.; к.і.н., ст. викладач Опацький І. Ю. – історію родини Курінних; доктор філософії (історія) Перепелюк О. М. – церковний та хоровий спів XIX – початку XX ст.³ Усі вищезгадані науковці за наслідками своїх досліджень успішно захистили дисертації, а результати їх репрезентовано у вигляді наукових публікацій.

Завдання наукової школи реалізуються у трьох напрямках: пошук, виявлення та вивчення нових історичних джерел регіональної історії, що сприяє доповненню джерельної бази історії України в цілому; дослідження актуальних та маловивчених питань регіональної історії; популяризація регіональної історії та залучення здібної молоді до її вивчення.

У 2013 році Т. В. Кузнець захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук з наукової

¹ Самі про себе (автобіографії членів колективу історичного факультету до 10-річчя його утворення) / УДПУ. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2015. С. 15–19.

² Науково-дослідна лабораторія «Історичне краєзнавство Уманщини» Режим доступу URL: <https://history.udpu.edu.ua/druhe-meniю-4/struktura/laboratorii/naukovo-doslidna-laboratoriia-istorychne-kraieznavstvo-umanshchyny>

³ Барвінок О., Кривошея І. Наукова школа з проблем регіональної історії професора Тетяни Кузнець // Краєзнавство Черкащини. 2021. № 15. С. 148–155.

проблеми – «Православне духовенство Київської єпархії наприкінці XVIII – на початку XX ст.: соціально-економічні та політичні виміри»⁴.

Починаючи з 2009 року методом усної історії під керівництвом Тетяни Кузнець здійснюється науковий проект «Сторінки усної історії Уманщини». Результатом науково-дослідної роботи в цьому напрямку стали 7 томів спогадів очевидців та учасників важливих історичних подій: «Усна історія Уманщини: Умань і уманці в роки Другої світової війни»⁵, «Усна історія Уманщини: люди та долі»⁶, «Усна історія Уманщини: знані люди села»⁷. «Усна історія Уманщини: повоєнна відбудова»⁸, «Усна історія Уманщини: сільська школа»⁹. «Усна історія Уманщини: діти війни – літописці»¹⁰, «Усна історія Уманщини: пам'ятники та пам'ятні знаки села»¹¹.

Плідною є співпраця членів наукової школи Т. В. Кузнець із багатьма дослідницькими інституціями – державним історико-архітектурним заповідником «Стара Умань», Уманським краєзнавчим музеєм, Державною науковою установою «Енциклопедичне видавництво» (Київ), з Товариством з обмеженою відповідальністю «Видавництво «КЛІО» (Київ).

Презентація результатів наукового пошуку дослідників у царині регіональної історії є важливою віхою наукової школи Т. В. Кузнець. Традиційно упродовж майже двох десятиліть відбуваються щорічні наукові конференції: «Історія Уманщини в іменах» (березень); «Проблеми регіональної історії» (травень); Уманські краєзнавчі читання (грудень).

З часу оформлення наукової школи під керівництвом професора Кузнець Т. В. проведено понад 50 наукових конференцій, на яких доповідались результати історичних та історико-краєзнавчих досліджень. Наприклад, лише за 2017–2018 рр. в Умані було проведено Історико-краєзнавчі читання «Українська революція 1917–1921 років (з нагоди 100-річного ювілею), 3 березня 2017 р.; Уманську історико-біографічну конференцію «Історія Уманщини в іменах» (присвячена 130-й річниці від дня народження В. А. Стефановича), 16 березня 2017 р.; Всеукраїнську студентську наукову конференцію «Апостол кращої долі України» (до 200-річчя з дня народження М. І. Костомарова), 16 травня 2017 р.; Всеукраїнську наукову конференцію «Історія, революція, пам'ять: зсув парадигм» (спільно з Державною науковою установою «Енциклопедичне видавництво», м. Київ), 26 травня 2017 р.; Десяті Уманські краєзнавчі читання, присвячені 150-річчю від дня народження Миколи Біляшівського, 24 жовтня 2017 р.; Уманську історико-біографічну конференцію «Історія Уманщини в іменах», 27 березня 2018 р.; Всеукраїнську наукову конференцію «Революція: час змін (від Хмельниччини до Директорії)», 18 травня 2018 р.; Одинадцять Уманських краєзнавчі читання, 30 жовтня 2018 р.¹²

У наступні роки практика проведення наукових конференцій упорядковувалась і починаючи з 2019 р. щорічно проводиться три наукові конференції: у березні – студентська наукова конференція «Україна крізь віки», у жовтні – Уманські краєзнавчі

⁴ Кузнець Т. В. Православне духовенство Київської єпархії наприкінці XVIII – на початку XX ст.: соціально-економічні та політичні виміри: автореф. дис. ... докт. іст. наук: 07.00.01. / Т. В. Кузнець; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – 44 с.

⁵ Усна історія Уманщини: Уманщина і уманці в роки Другої світової війни / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Н.-д. лаб. «Іст. краєзнавство Уманщини» (уклад. Т. В. Кузнець та ін.). – Умань : ПП Жовтий, 2009. 238 с.

⁶ Усна історія Уманщини: люди та долі / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Іст. ф-т, Н.-д. лаб. «Іст. краєзнавство Уманщини» (уклад. Т. В. Кузнець та ін.). – Умань, Сочінський М. М. 2018. 130 с.

⁷ Усна історія Уманщини: знані люди села / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Н.-д. лаб. «Іст. краєзнавство Уманщини» (редкол.: Кузнець Т. В. (голова), Рогожа М. М., Скус О. В.). Умань : Сочінський. 2013. 163 с.

⁸ Усна історія Уманщини: повоєнна відбудова / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини (редкол.: Кузнець Т. В. (голова), Рогожа М. М., Скус О. В.). Умань : Сочінський. 2014. 151 с.

⁹ Усна історія Уманщини: сільська школа / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини (редкол.: Кузнець Т. В. (голова), Рогожа М. М., Скус О. В.). Умань : Сочінський. 2014. 276 с.

¹⁰ Усна історія Уманщини: діти війни – літописці / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Н.-д. лаб. «Іст. краєзнавство Уманщини» (уклад. Т. В. Кузнець (голова), М. М. Рогожа, О. В. Скус). Умань : Сочінський. 2014. 99 с.

¹¹ Усна історія Уманщини: пам'ятники та пам'ятні знаки села / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини (Кузнець Т. В. (голова), Рогожа М. М., Скус О. В.). Умань : Сочінський М. М. 2017. 127 с.

¹² Барвінок О., Кривошея І. Наукова школа з проблем регіональної історії професора Тетяни Кузнець / О. Барвінок, І. Кривошея. Краєзнавство Черкащини. 2021. № 15. С. 148–155.

*Тетяна Кузнець.
2021 р.*

читання (26 жовтня 2023 р. були проведені П'ятнадцять Уманські краєзнавчі читання), у квітні – спільно з Державною науковою установою «Енциклопедичне видавництво» (м. Київ) та іншими науковими інституціями проводиться всеукраїнська наукова конференція з актуальної проблематики. З

2023 р. започатковане історико-біографічне спрямування всеукраїнських конференцій: 27 квітня 2023 р. і 25 квітня 2024 р. проводились всеукраїнські конференції «Краєзнавчі та історико-біографічні студії в сучасній Україні».

У центрі уваги дослідників наукової школи Т. В. Кузнець є висвітлення соціально-економічного, національно-культурного та духовного розвитку населення українських земель ХІХ–ХХ століть. Зокрема, досліджено повсякденне життя православного духовенства Київської єпархії та шляхти Правобережної України, окреслено національно-демократичні перетворення на Уманщині в 1917–1920 рр., персоніфіковано національно-патріотичне підпілля на Уманщині першої половини ХХ ст. Методом усної історії досліджена наукова проблема «Історія держави – в історії родини». Усноісторичні дослідження регіональної історії поповнено монографією «Усна історія: сторінки сімейних історій».

У плані роботи наукової школи над вивченням джерел та формуванням джерельної бази регіональної історії було досліджено щоденники Петра Курінного, опрацьовано 276 фонд Державного архіву Київської області про діяльність початкових та середніх навчальних закладів Київської губернії ХІХ – початку ХХ ст.; систематизовано публікації про Уманщину на сторінках київських газет ХІХ ст.

І сьогодні наукова школа «Регіональні проблеми української історії» доктора історичних наук, професора Т. В. Кузнець продовжує активно досліджувати актуальні проблеми етнонаціональних особливостей населення українських земель, особливості міжконфесійних трансформацій та державно-церковних відносин у ХІХ – перших десятиліттях ХХ ст. Активізувалися історико-біографічні дослідження (розпочато висвітлення біограм репресованої у міжвоєнний період інтелігенції Уманщини), вивчаються відомі у суспільно-політичному житті України родини з Уманщини (родина Курінних, родина Демуцьких), завершено комплексне дослідження селянства Уманського повіту в імперський період, опрацьовувались найпоширеніші київські газети другої половини ХІХ – початку ХХ ст. – «Киевлянин» та «Заря» на предмет виявлення інформації про соціокультурну сферу життя населення Уманщини, опубліковано матеріали про діяльність Уманського повітового земства.

Опрацьовуючи матеріали періодичної преси Київської губернії другої половини ХІХ – початку ХХ ст., у 2022–2023 роках професор Т. Кузнець опублікувала наукові статті з краєзнавчої тематики про природно-кліматичні умови як фактор впливу на землеробство в Уманському повіті в останній чверті ХІХ – на початку ХХ ст., про землеробство в Уманському повіті наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., про буряківництво на землях Уманського повіту у той самий час, про приватні аспекти жіночого повсякдення, про реалії повсякденного життя селянства, про девіантність у родинних стосунках у контексті історії повсякдення кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Досліджуючи персоналістичний аспект локальної історії, вона опублікувала наукові статті про історію Уманщини у життєписі родини баронів Мейендорф, про художника і педагога Умані Корнія Генріховича Мікіндо, про його наукову школу та талановитих учнів, про художника з Умані Лева Юрійовича Крамаренка. Висвітлюючи духовно-культурну сферу

соціуму ХІХ – початку ХХ ст., Т. В. Кузнець опублікувала статті про Костел Успія Пресвятої Діви Марії в Умані, про повсякдення насельників Свято-Георгіївського монастиря біля Умані, про благодійність населення Уманщини у роки Першої світової війни, про військовий чинник у повсякденному житті Умані кінця ХІХ – початку ХХ ст., про культурне наповнення життя мешканців повітового міста, про театральне життя в повітовому місті Умань, про розвиток освіти в Умані в кінці ХІХ – на початку ХХ ст., про українське життя в повітовому місті Умань у перші десятиліття ХХ ст.

Професорка Т. В. Кузнець здійснює наукове консультування написанням докторської дисертації доцентки О. В. Скус «Репресована інтелігенція Уманщини в контексті суспільно-політичного життя міжвоєнного періоду (1920–1930-ті роки)». Практична цінність полягає в тому, що зібрані та систематизовані матеріали, а також висновки здійснених досліджень впроваджуються в освітній процес, зокрема при викладанні таких навчальних дисциплін: «Історія України», «Історія релігій в Україні», «Історія рідного краю», «Історичне краєзнавство», «Усна історія України», «Історія української культури».

Упродовж 2015–2020 рр. студенти та магістранти історичного факультету під керівництвом Т. В. Кузнець виборювали призові місця на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт. Так, 2015 року перше місце у ІІ турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук зі спеціальності «Історичні науки» (ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди») посіла Перепелюк Ольга – студентка четвертого курсу історичного факультету із темою роботи «Церковний спів на українських землях ХІХ – початку ХХ століть: особливості та трансформаційні процеси»¹³. У 2016 р. Ольга Перепелюк, вже магі-

странтка історичного факультету, знову здобула перемогу – перше місце у ІІ турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історії (ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди») з темою роботи «Корифеї хорového співу православної церкви кінця ХVІІІ – ХІХ століття».

У ІІ турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історії, що відбувся у 2017 році, студентка третього курсу історичного факультету Наталя Вершигора посіла друге місце (робота «Феномен Трипілля на Уманщині»). Того ж року виборола третє місце у ІІ турі Всеукраїнських робіт з історії Вікторія Гомонюк студентка другого курсу історичного факультету (робота «Першовитоки українського козацтва: суспільно-політичні чинники та умови Великого кордону»). 2020 рік приніс перемогу у ІІ турі Всеукраїнських робіт з історії і Марині Федоровій –магістрантці історичного факультету, яка презентувала тему «Кіномистецтво України радянського і пострадянського періодів: порівняльний аналіз» і посіла друге місце.

Упродовж 2023 р. наукова школа функціонувала планово і системно. Вона виконувала основне своє завдання – формування потужного наукового потенціалу, дослідницький інтерес якого зосереджується на вивченні регіонального зрізу української історії. Результати досліджень оприлюднювались на наукових конференціях та публікувались у наукових виданнях. У 2023 р. членами наукової школи публіковано 38 статей (7 з яких у виданнях Scopus, Web of Science і 31 у виданнях категорії «Б»). Переважна більшість досліджень науковців присвячена історії Уманщини, Київської губернії ХІХ – на початку ХХ ст., Лівобережної України ХVІІІ – ХІХ ст. У фокусі дослідницької уваги перебував і персоналістичний вимір історичного процесу, що сприяє посиленню антропоцентризму в історії. Досліджувані

¹³ Перепелюк О. Церковний спів на українських землях ХІХ – ХХ століть: особливості та трансформаційні процеси // О. Перепелюк // Уманська старовина. 2017. С. 36–38.

**Голова Національної спілки краєзнавців
України О. П. Реєнт вручає
Тетяні Кузнець знак «Почесний
краєзнавець України»**

аспекти української історії та опубліковані за результатами наукових пошуків статті свідчать про високий рівень науковості, превалювання етнонаціонізму у дослідженні історії України.

Члени наукової школи керують підготовкою дисертацій на здобуття наукового ступеня «Доктор філософії». Так, 22 грудня 2023 р. під керівництвом кандидата історичних наук, професора кафедри всесвітньої історії та методик навчання Кривошеї Ігоря Івановича захищена дисертація Ольгою Гончаровою «Повсякденне життя польської шляхти Київської губернії (1863–1917 рр.)». Під керівництвом науковця виконується ще чотири дисертації. Докторка історичних наук, професорка Кузнець Тетяна Володимирівна керує підготовкою однієї докторської та однієї дисертації на здобуття наукового ступеня «Доктор філософії».

Керівник наукової школи плідно працює зі здібною студентською молоддю, залучаючи її до роботи у науково-дослідній лабораторії «Історичне краєзнавство Уманщини». Під її керівництвом науково-дослідницькою діяльністю активно займаються здобувачі вищої освіти Катерина Гноєва та Юлія Присяжнюк. Про результати наукових досліджень вони доповідали на наукових конференціях:

1. Присяжнюк Ю. А. Мистецька еліта Уманщини: Корній Мікіндо. Умань. 26 жовтня 2023 р. (Доповідь на пленарному

засіданні XV Уманських краєзнавчих читань).

2. Кузнець Т. В., Гноєва К. Репрезентація системи духовної освіти Київської єпархії ХІХ – початку ХХ ст. в енциклопедистиці. Всеукраїнська наукова конференція «Сучасна енциклопедистика: тенденції розвитку (до 10-ї річниці створення Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво»». м. Київ. 11 жовтня 2023 р.

3. Присяжнюк Ю. А. Василь Кричевський – творець оригінального українського напрямку світового модерну. Всеукраїнська наукова конференція «Краєзнавчі та історико-біографічні студії в сучасній Україні». Умань, 27 квітня 2023.

4. Гноєва К. М. Петро Холодний – будитель українського мистецького «сепаратизму». Всеукраїнська наукова конференція «Краєзнавчі та історико-біографічні студії в сучасній Україні». Умань, 27 квітня 2023.

5. Присяжнюк Ю. А. Мистецька еліта Уманщини: Корній Мікіндо. XV Уманські краєзнавчі читання. Умань, 26 жовтня 2023.

6. Гноєва К. М. Відомий представник відомої родини Уманщини: Лев Крамаренко. XV Уманські краєзнавчі читання. Умань, 26 жовтня 2023.

Упродовж 2023 р. під керівництвом професора Т. Кузнець майбутні науковці стали авторами таких публікацій у фахових виданнях: «Корній Генріхович Мікіндо: життя, продовжене в учнях» (Кузнець Т. В., Присяжнюк Ю. А.), «Академічна доброчесність: формуємось у ній та пропагуємо її» (Кузнець Т. В., Гноєва К. М., Присяжнюк Ю. А.), «Професійна біографія в іменах: Корній Генріхович Мікіндо. Сучасна енциклопедистка: тенденції розвитку: монографія» (Кузнець Т., Присяжнюк Ю.), «Олександр Мурашко – фундатор нового українського малярства ХХ століття» (Присяжнюк Ю. А.), «Микола Міхновський – речник українського націоналізму» (Гноєва К. М.), «Ольга Дмитрівна Бондаревська: начерки педагогічної біографії» (Присяжнюк Ю.),

«Глобальне питання гендерної рівності у контексті діяльності ООН» (Гноєва К. М.).

У 2024 році члени наукової школи продовжують досліджувати регіональні аспекти української історії. У полі їх дослідницького інтересу перебувають різні аспекти соціально-економічної історії, інституційний та соціоментальний вимір духовної спадщини українства у XIX – 20-х років XX ст., історична персоналістика, державно-церковні відносини у XIX – на початку XX ст., історія та культура Уманщини.

Принагідно слід зазначити, що більшість дослідників наукової школи Т. В. Кузнець (як і вона сама) є членами Національної спілки краєзнавців України і ведуть активну просвітницьку та пошукову роботу з історії рідного краю. І це видається цілком логічним, оскільки крає-

знавчі дослідження органічно поєднуються з напрямками регіональної історії України і є важливим чинником громадянсько-патріотичного виховання.

За роки функціонування наукової школи професора Тетяни Кузнець у десятків здібних студентів та магістрантів сформовано інтерес до наукової діяльності. Захищені дисертації та опубліковані наукові праці є і результатом наукових досліджень і, водночас, показником наукової зрілості вчених, які розпочинали свій шлях у науку під керівництвом професора Т. В. Кузнець. Це переконливо свідчить, що у соціокультурному та інтелектуальному вимірах сучасної історичної науки наукова школа «Регіональні проблеми української історії» під супроводом Тетяни Володимирівни займає важливе місце і є добре знаною в Україні.

References

1. Barvinok O., Kryvosheya I. (2021). *Naukova shkola z problem rehional'noyi istoriyi profesora Tetyany Kuznets'* / O. Barvinok, I. Kryvosheya // *Krayeznavstvo Cherkashchyny*. № 15. S. 148–155. (in Ukrainian).
2. Kuznets' T.V. (2013). *Pravoslavne dukhovenstvo Kyiv's'koyi yeparkhiyi naprykintsi XIX – na pochatku XX st.: sotsial'no-ekonomichni ta politychni vymiry: avtoref. dys. ... dokt. ist. nauk: 07.00.01.* / T.V. Kuznets'; Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy derzh. ped. un-t im. H. Skovorody. Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy. (in Ukrainian).
3. Perepelyukh O. *Tserkovnyy spiv na ukrayins'kykh zemlyakh XIX–XX stolit': osoblyvosti ta transformatsiyini protsesy* / O. Perepelyukh // *Umans'ka starovyna*. 2017. S. 36–38. (in Ukrainian).